

A KÖRMENDI VÁLASZTÓKERÜLET FALVAINAK JELLEMZŐI

[DOI 10.35402/kek.2021.3.8](https://doi.org/10.35402/kek.2021.3.8)

Absztrakt

Tanulmányunkban a Závecz Research Intézet reprezentatív kutatása segítségével mutatjuk be a 127 települést tartalmazó körmendi országgyűlési egyéni választókerület demográfiai sajátosságait, problémáit, valamint a körzetben élők munkavállalásának jellemzőit – különös tekintettel az Ausztriába ingázásra, valamint a falvakra. Az általunk vizsgált választókerület túlnyomórészt falvakból, ezen belül is elsősorban 500 fő alatti kistelepülésekből, más néven aprófalvakból áll: a 127 településből 122 falu, közülük is 88 kistelepülés. A kutatást éppen ezért abból a szempontból is hasznosnak találjuk, hogy átfogó képet ad a legkisebb települések jellemzőiről, különböző mutatóiról is.

Abstract

In our study we present the demographic specificities, the problems and the working characteristics – in particular commuting to Austria and the situation of the villages – of the Körmend-centered parliamentary individual district which includes 127 settlements, based on the representative research of the Závecz Research Institute. The examined district contains mainly villages – most of them are so-called small villages with population under 500: from the 127 settlements 122 are villages, and from them 88 are small villages. That is why we find our research useful, because it could give a comprehensive picture about the characteristics and different indicators of the smallest settlements.

Bevezetés

Kutatásaink során, így tanulmányunkban is a kistelepülések vagy más néven aprófalvak kapcsán Enyedi György (1980), Bajmócy Péter–Balogh András (2002), Beluszky Pál–Sikos T. Tamás (2007) és Kiss János Péter (2008) definícióira támaszkodunk, akik mindannyian az 500 főnél nem népesebb községeket nevezték aprófalvaknak vagy

kistelepüléseknek. *„Az aprófalv eredetileg a tradicionális, azaz döntően önellátó mezőgazdaság adekvát településformája volt”* (Kiss 2008:30). A szerző bemutatja, hogy ez a helyzet az újkori mezőgazdaság technológiai, üzemszervezési és piaci fejlődésének következtében fokozatosan megváltozott Nyugat-Európában, de bizonyos tekintetben keletebbre, így nálunk is. Magyarországon a 18. század előtt a lakosság többsége által igénybe vett „alapszolgáltatás” a falvakban – a papot kivéve – nem igazán létezett. Ekkortól azonban megjelentek és a mindennapi élet részévé váltak olyan intézmények, mint az elemi iskola, a bába és az orvos, a mesterségek, a kocsmá, a vásár, a helyi közigazgatás; majd a 20. századtól a bolt, a posta, a modern közlekedés lehetősége. Ma sajnos egyre több olyan kistelepüléssel találkozhatunk Vas megyében is, ahol nemhogy iskola, posta vagy kocsmá nincs, de még bolt sem.

1949-ben 516 kistelepülés volt hazánkban, számuk 2001-re 1020-ra, 2020-ra pedig 1124-re emelkedett. Vas megyében 1949-ben 56 aprófalv volt, ez a szám 1990-re 124-re, 2020-ra pedig 135-re nőtt – vagyis a vasi települések 62,5 százaléka aprófalvnak számít. Az aprófalvas jelenség tehát áttért az 500 fő feletti falvak jelentős hányadára is, amelyek egy része időközben fokozatosan szintén kistelepüléssé váltak (Enyedi 1980).

Az 1990-es rendszerváltozással bekövetkezett változások hatottak a két fő településtípus, a város és a falu közötti vándorlás irányára is. Az eddigi évszázados fő irányt, a faluból városba költözési trendet felváltotta a városból falura költözés. Ennek következtében a rendszerváltozás utáni első évtized közepén, 1995–1996-ban még nőtt is a községekben élők relatív és abszolút száma. Ez csak az ezredfordulóig tartott, utána visszaállt a régi trend – faluból városba költözés –, de intenzitásában jóval alatta maradt az előző korszakénak. Egyes esetekben a népességmozgás nyertesei között találunk aprófalvakat is. *„A rendszerváltást követő gazdasági-társadalmi átalakulás alaposan átrendezte az ország folyamatosan bővülő aprófalvas településállományát. Az örökölt hátrányokból és az alacsony népességszám-ból eredő problémák ugyan összekapcsolják az aprófalvakat, ám a gazdasági és életminőségi, de részben a demográfiai tényezők esetében az újonnan létrejött,*

elsősorban regionális különbségek már erősebb befolyásoló tényezőt jelentenek” (Bajmócy–Balogh 2002:404). Az elmúlt években ismét megfordult az irány, de legalábbis vegyes helyzetről beszélhetünk.

Vas megye, azon belül is a körmendi országgyűlési egyéni választókerület az egyik leginkább aprófalvas területnek számít hazánkban. A körmendi körzet a 106 egyéni választókerületből a 174 települést tartalmazó szigetvári választókerület után a második legtöbb településsel rendelkezik, szám szerint 127-tel – ebből fakadóan több sajátossága is van, amelyeket be kívánunk mutatni tanulmányunkban, kiemelt figyelmet fordítva a kistelepülésekre.

A legutóbbi, 2011-es népszámlálás alkalmával Vas megyében összesen 216 település volt – ebből 13 városi, 203 pedig községi jogállású. Egy tipikusan aprófalvas megyéről beszélünk, hiszen a községek majdnem kétharmadában, szám szerint 128-ban 500 fő alatt volt a lakosság (KSH), amely azóta – 2020-ra – 135-re nőtt (KSH, a települések 62,5 százaléka).

Ha megnézzük Magyarország településszerkezetét, akkor megállapíthatjuk, hogy a 3135 településből 2011-ben 1086 tartozott az aprófalvak közé, ami 34,6 százalékos arány. Ha a népességszámot nézzük, akkor 285.249 fő élt kistelepülésen, ami 3 százalékos arányt jelent a teljes népességen belül (Kovács 2016:209).

A népességszámot tekintve 2020-ban 33.969 fő élt Vas megyében kistelepülésen (KSH). Korábban, 2001-ben a baranyai (13,7 százalék) után a második (13,2 százalék) legnagyobb arányt képviselte a vizsgált megye Magyarországon az aprófalvakban élők számát illetően (Bajmócy–Balogh 2002). A körmendi körzet 127 települése közül 5 város (3,9 százalék), 88 kistelepülés (69,3 százalék), 34 pedig 500 főnél nagyobb község (26,8 százalék) (KSH).

Adatok a kutatáshoz

Tanulmányunk alapját a Závecz Research 800 fős, reprezentatív, telefonos felmérése adja, ami 2021. március 16-a és 24-e között készült a körmendi országgyűlési egyéni választókerületben. E kistelepüléses körzet vizsgálata az aprófalvakban élők lehetőségeiről is átfogó képet nyújthat, ez indokolta választásunkat. Kutatásunk fő háttérét tehát ez a sokaság képezi.

Egész Vas megyére aprófalvas településhálózat jellemző, de ez kiemelten igaz az általunk vizsgált Dél-Vas megyére, ahol az Őrség és a Vendvidék is

található. Ezért is döntöttünk úgy, hogy a körzet, nem pedig a megye lesz a vizsgálati egységünk. A térség nyugati részének másik sajátossága az osztrák határ közelsége, amely lehetőséget biztosít az Ausztriába ingázásra.

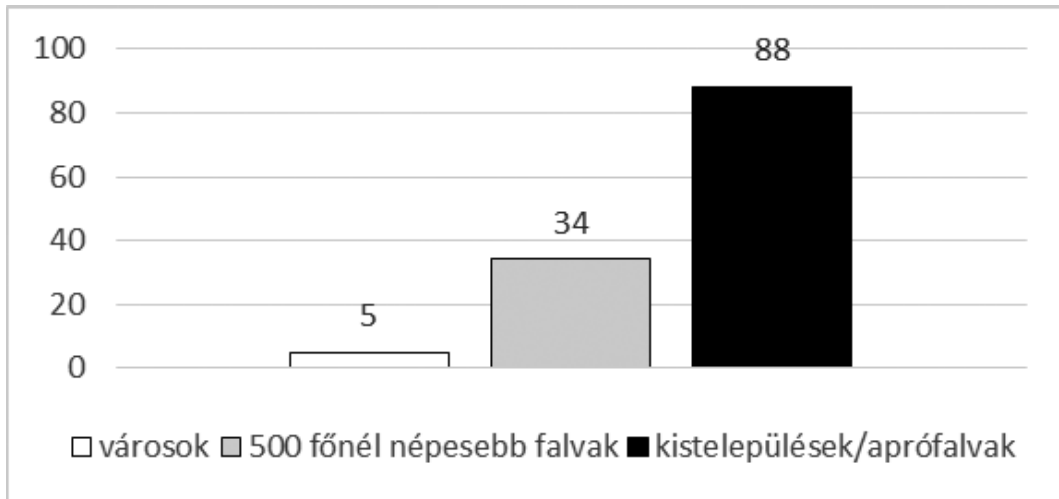
A körmendi körzethez tartozik a körmendi járás összes települése, vagyis Körmend, Őriszentpéter és 44 község; a szentgotthárdi járás valamennyi települése, vagyis Szentgotthárd mellett 15 község, a vasvári járás települései, azaz Vasvár és 22 község, a szombathelyi járásból 15 község, a sárvári járásból 14 falu, a celldömölki járásból pedig Jánosháza és 12 község. A 46 körmendi járáshoz tartozó település közül 39 kistelepülés (84,8 százalék), a szentgotthárdi járás esetében 10 településsel 62,5 százalék ez az arány, míg a vasvári járásban 60,9 százalék az aprófalvak hányada (14 település). A celldömölki járásból a körzethez tartozó települések közül szinte mindegyik aprófalva – szám szerint 11. A sárvári járásból 8 kistelepülés, a szombathelyiből pedig 6 e kategóriába tartozó falu képezi vizsgáldásunk tárgyát. Így jön ki a 127 település 69,3 százalékát kitevő 88 kistelepülés (lásd 1. ábra).

A körmendi választókerület demográfiai mutatói

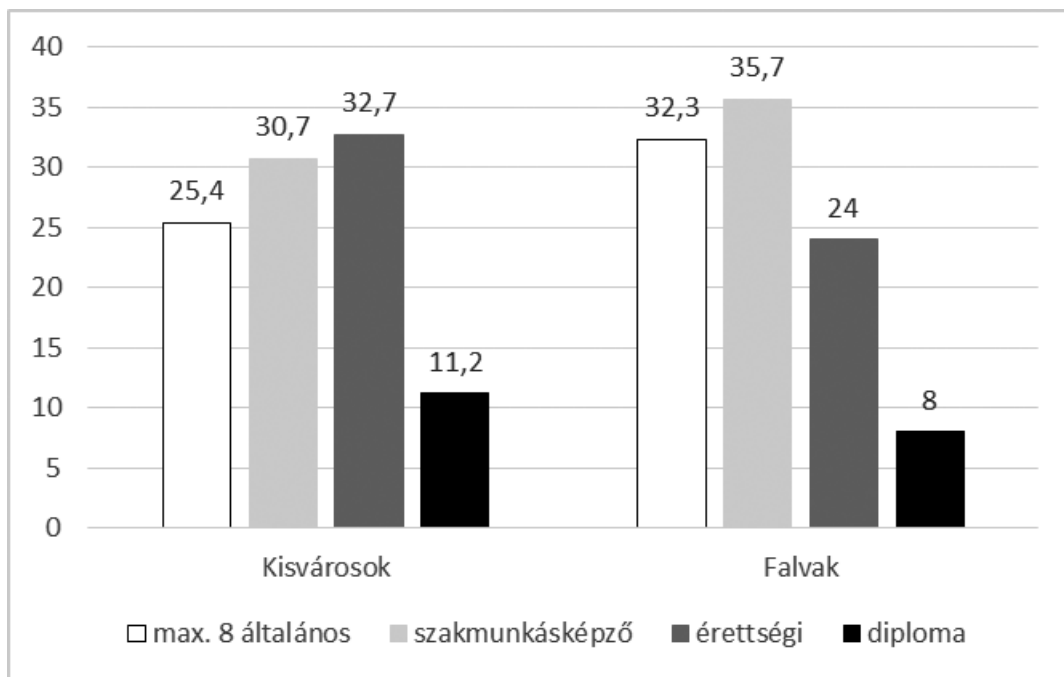
A Körmend-központú választókerületben élő válaszadók 34,5 százaléka a 18–39 éves korcsoportba, 36,2 százalékuk a 40–59-es korosztályba és a fennmaradó 29,3 százalék a 60 év feletti korcsoportjába tartozik.

Az iskolai végzettséget három kategóriába osztotta a kutatást végző cég: a 800 válaszadó közül a többség, 63,4 százalék alapfokú végzettséggel rendelkezik, 27,3 százalék középfokú tanulmányokat végzett, míg felsőfokú iskolát mindössze a megkérdezettek 9,3 százaléka teljesített. Az adatok részletes elemzése alapján – amire később behatóbban is ki fogunk térni – a falvakban, különösen a kistelepüléseken élők arányaiban növelik az alapfokú végzettséggel rendelkezők számát, míg a kisvárosokban lakók esetében a körzet átlagánál magasabb a felsőfokú iskolát végzettek hányada.

Ha összevetjük a két jelentős demográfiai adatot, akkor sokkal átfogóbb képet kaphatunk a térség lakosságának társadalmi rétegződéséről. A 18–39 éves korosztályban a legtöbben érettségivel vagy szakérettségivel rendelkeznek (103 fő, 37,3

1. ábra: A körmenyi választókerület települései kategóriánként

2. ábra: iskolai végzettségek eloszlása a körzetben a Závecz Research felmérése alapján

százalék), a második jelentősebb csoport ebben a generációban a szakmunkásképzőt végzetek 90 fő (32,6 százalék) közössége, míg maximum 8 általánossal a megkérdezettek közül 51 fő (18,5 százalék), felsőfokú végzettséggel pedig 32 fő (11,6 százalék) rendelkezik. Természetesen ebben a korosztályban találunk olyanokat is, akiknek még folyamatban vannak a felsőfokú tanulmányaik – ez tehát némi-leg árnyalja a képet.

A 40–59 éves korcsoportban kiegyenlítettebb a helyzet a megszerzett végzettség tekintetében. A legtöbben (96 fő, 33,1 százalék) maximum 8 általánossal rendelkeznek, szakmunkásképzőt 87 fő (30 százalék) végzett, érettségivel 79 fő (27,2 százalék), felsőfokú végzettséggel 28 fő (9,7 százalék) rendelkezik.

A 60 év feletti körében a legtöbben szakmunkásképzőt végeztek (94 fő, 40 százalék), de nem sokkal maradnak el tőlük a mindössze alapfokú tanulmányokat folytatott válaszadók (90 fő, 38,3 százalék), miközben érettségit csupán 37 fő (15,7 százalék) szerzett, diplomás pedig mindössze 14 fő (6 százalék) volt a mintában.

Ha településtípusonként vizsgáljuk az iskolai végzettségek eloszlását, akkor kiugró eltéréseket nem, de bizonyos jelentős különbségeket azért felfedezhetünk a kisvárosokban és a falvakban lakók között. Itt szeretnénk megjegyezni, hogy bár a körzetben 5 város található, közülük Körmendet (10.986 fő), Szentgotthárdot (8859 fő), Vasvárt (4151 fő) és Jánosházát (2447 fő) vizsgáljuk ebben a kategóriában. Ennek magyarázata, hogy a jóval kisebb Óriszentpéterről (1144 fő) – mely az Őrség fővárosaként 2005. július 1-jén nyerte el a városi címet – nagyon kevés embert ért el a kutatás, hiszen több falu népessége is meghaladja Óriszentpéterét.

A községekben élők 8 százaléka diplomás, míg a városiak 11,2 százaléka. Az érettségizettek esetében a városokban 32,7 százalék a hányad, míg a községekben 24 százalék – ez jelentős különbségnek nevezhető. Szakmunkásképzőt a vizsgált városokban 30,7 százalék végzett, míg a falvakban 35,7 százalék. Maximum 8 általánossal a megkérdezettek 25,4 százaléka rendelkezik Körmenden, Szentgotthárdon, Vasváron és Jánosházán, míg a további településeken a válaszadók 32,3 százaléka – itt találjuk tehát a másik, érdeminek nevezhető eltérést. (2. ábra)

Problématérkép a körmendi körzetben

A kérdéssor kitért a választókerületben élők legfontosabb problémáira, próbálta felmérni, milyen nehézségekkel néznek szembe a helyi közösségek tagjai.

Meglepő volt számunkra, hogy a válaszadók 27,9 százaléka szerint nincs probléma a választókerületben, vagy nem tud róla, hogy lenne. A második leggyakoribb válaszokat tartalmazó csoport a megélhetéssel, az alacsony bérekkal és a szegénységgel kapcsolatos megjegyzéseket tartalmazza, ami 12,3 százaléka az összes visszajelzésnek. A harmadik helyen – 10,9 százalékkal – a COVID-19-cel kapcsolatos nehézségek csoportját találhatjuk (bezártság, depresszió, betegségtől való félelem, vakcinák hiánya), ami az adatfelvétel pillanatában jellemző attitűdöket tartalmazza. A kérdést direkt úgy tették fel, hogy a járványhelyzettől eltekintve nevezze meg a problémákat, de még így is nagyon sokan a koronavírussal összefüggő nehézségekről számoltak be, ami jelzi, hogy mennyire jelentős is volt ez a probléma március közepén-végén.

A megkérdezettek 8,9 százaléka említette a munkahelyek hiányát mint problémát, összesen 71 fő. Ezen felül súlyos nehézségnek látják a helyiek az infrastruktúra állapotát, az utak fejlesztésének hiányát, az új M80-as lehetséges negatív hatásait, valamint a települések fejlesztésének nehézségeit. Ehhez szorosan kapcsolódik a boltok megszűnése a kistelepeleken, valamint a posta és egyéb szolgáltatások beszüntetése az alacsony lélekszám miatt, ami az elmúlt években-évtizedekben sajnos jellemző tendencia volt az aprófalvakban.

Az infrastruktúrán belül külön kiemelték a válaszadók a csatornázás és a szennyvízelvezetés problémáját. A szennyvízhálózat kiépítése még most is nagyon sok településen hiányzik vagy csak részlegesen valósult meg – különösen fontos probléma ez a kistelepeleken. Ugyancsak előhozták a válaszadók a környezetvédelem elhanyagolását, valamint a járdák állapotát, amit szintén kiemelten fejlesztendő területnek neveztek.

Az egészségügyi ellátás hiánya sok kistelepelesen jelent problémát, ami főleg a COVID-19 járvány alatt mutatkozott meg igazán. Emellett a határátkeléssel kapcsolatos fennakadásokat említették még tíznél többször – itt kifejezetten a tájékoztatás hiánya, a határátkelés idejének hossza, valamint a nem elégséges határátlépési lehetőségek szerepeltek a felsorolt ismérvek között.

3. ábra: választókerületi problématerkép a Závecz Research felmérése alapján
A megkérdezettek 10 leggyakoribb válasza az „Ön szerint jelenleg mi az Ön lakóhelyén és annak környékén élők legfontosabb problémája?” kérdésre

A többi válasz nem osztható be könnyen egyik kategóriába sem, azok jellemzően egyéni problémákat feszegettek, legyen szó akár a szórakozási lehetőségek hiányáról vagy a falusi iskolák összevonásáról.

A kapott válaszok alapján használható és elemezhető problématerképet kaptunk, ami segítheti a döntéshozók munkáját. (3. ábra)

A kistelepülések problémáinak kiváló ismerője, G. Fekete Éva a következőket írta: „*az aprófalvas lét visszahúzó erőt jelent*” (G. Fekete 2013:297). Ez a körzetben a celldömölki vagy a vasvári járás településeinek alapvetően helyes megállapítás, de a többi járás (körmendi, sárvári, szentgotthárdi, szombathelyi) falvaira már nem vagy csak részben – például a körmendi járáshoz tartozó órségi kistelepülések egy részére vonatkozóan – állja meg a helyét. Ezt támasztja alá, hogy a szakirodalomban másutt is olvashatjuk, hogy „*a települési szegénység problémaköre Vas megyében csak szórványosan jelentkezik*” (Kovács 2013:31). E szerzőkön kívül mások is megjegyzik, hogy „*1990 és 2001 között már nem elsősorban a települések lakosság száma a döntő, hanem a területi elhelyezkedésük*”, ami ma is így van (Koós–Virág 2010:39).

Ha a kistelepülésekről beszélünk, akkor elsősorban az elnéptelenedés, az idősödés, a megélhetési nehézségek, a szolgáltatások leépülése és a fiatalok elvándorlása jutnak eszünkbe, a gyenge érdekérvényesítő

képesség és a jelentős közlekedési problémák mellett. A másik oldalon, vagyis az értékek között megtalálhatjuk a tájat, a kulturális örökséget, a kisközösségek összetartását és a falusi életmód szépségeit, nyugalalmát. A kitérési lehetőségeket viszont nehezíti az, hogy pályázatok csak korlátozott számban és sok esetben nem a legideálisabb célokra állnak rendelkezésre (G. Fekete 2013:299).

Munkavállalás, ingázás a körmendi választókerületben

A kérdések további része a munkavállalással, ingázással kapcsolatos, amelyek kitértek a külföldi munkavállalásra is, ami a körzetben élők jelentős részét érinti – elsősorban a nyugati határszélen fekvő településeken, a jelentősen magasabb osztrák bérek, fizetések miatt. Problémát jelentett ugyanakkor, hogy valószínűleg a telefonos megkeresések időpontjában kevesen tartózkodtak lakóhelyükön, ebből adódhat a külföldre ingázók ténylegesnél alacsonyabb aránya.

Arra a kérdésre, hogy „Az Ön lakóhelye és munkahelye ugyanabban az országban van?”, a válaszadók 86,6 százaléka igennel válaszolt, mindössze 5 százalék mondta azt, hogy nem abban az országban él, ahol dolgozik. Négy százalék választotta a nem tudja lehetőséget, 4,4 százalék pedig nem válaszolt

– utóbbiak esetében csak feltételezni tudjuk, hogy köztük is vannak Ausztriába ingázók.

Az ingázás természetesen lehet belföldi is, ami sokkal jelentősebb, mint a külföldi – elsősorban ausztriai – munkavállalás, hiszen a falvakban, különösen a legkisebbekben nagyon korlátozottak a munkalehetőségek (Kovács 2016:215).

Megvizsgáltunk tehát további tényezőket is, például azt, hogy a megkérdezettek munkahelye és lakóhelye azonos településen van-e. A válaszadók 63,3 százaléka ugyanazon a helyen él, ahol dolgozik, 19,9 százalékuk pedig más településen, ami 159 főt jelent. Közülük 120 fő (75,5 százalék) mondta, hogy ingázik a lakóhelye és a munkahelye között, 16,5 százalék pedig nem (a fennmaradó 8 százalék nem tudja vagy nem válaszolt) – utóbbiak tehát valamilyen más módon oldhatják meg a munkába „járás”-t. Ennek okát a home office koronavírus-járvánnyal is összefüggő elterjedésében kereshetjük.

A más településen dolgozók aránya a 18–29 éves korosztályban a legmagasabb, 37 százalékos, de a 30–39-es generáció tagjai közül is 31 százalék ingázik más településre munkavállalási céllal. A 40–49-es korcsoportban már csak 10 százalék az ő hányaduk, a következő, 50–59-es generáció tagjai között pedig mindössze 6 százalék. Érdekesség, hogy a 60 évesek és idősebbek körében magasabb, 12 százalékos ez az érték.

A falvak lakói közül 23 százalék dolgozik más településen, a kisvárosokban élők körében ez az arány alacsonyabb, 14 százalékos – ez is alátámasztja a helyi munkalehetőségek hiányával összefüggő korábbi megállapításunkat, ami az aprófalvakra kimondottan jellemző.

Az ingázás kapcsán fontos tényező a munkahely és az otthon közötti távolság mértéke. A legtöbben 5–15 km-re járnak dolgozni (30,8 százalék), 15–25 km-re a válaszadók 21,9 százaléka, 25–50 km-re a megkérdezettek 15 százaléka, 0–5 km-re a

10,9 százalékuk, 100 km-nél távolabbra 5,5 százalék utazik rendszeresen, míg 50–100 km-re csupán 1,8 százalék. 8,8 százalék nem tudta megmondani, 5,3 százalék pedig nem válaszolt. Míg a kisvárosi ingázóknak kevesebb mint a harmada (30 százalék) dolgozik 15 kilométeren belül, addig a falusi ingázóknál ez az arány 46 százalékos. Ez arra utalhat, hogy a falvakból jellemzően a városokba, esetenként közeli nagyobb falvakba járnak dolgozni, míg a kisvárosokból másik városokba, adott esetben a megyeszékhelyre, Szombathelyre vagy Ausztriába.

A kilométerben mért távolság mellett az időbeni befektetést is vizsgálta a felmérés, vagyis azt, hogy átlagosan hány percet szánnak a választókerület lakói közül az ingázók arra, hogy beérjenek lakóhelyükről a munkahelyükre. Ezt az időtartamot a visszaúttal és a várakozással együtt vizsgálta a kutatás, a pontos kérdés így szólt: „Általában napi hány percet tölt utazással, a visszaúttal és a várakozással együtt?” A távolságokhoz hasonlóan alakultak ezek az arányok is. 0–30 perc és 30–60 perc között egyaránt a válaszadók nagyjából 60 százaléka utazik a munkahelyére és vissza (a pontos adat 29,5 százalék, illetve 30,6 százalék), 60–90 percet utazik 9,9 százalék, 90–120 percet 6,1 százalék, 120 percnél többet pedig csak az ingázók 4,2 százaléka tölt utazással. 10,7 százalék nem tudta megmondani, a megkérdezettek 9 százaléka pedig nem válaszolt. Az előző bekezdésben leírtakkal egybecseng, hogy a kisvárosi ingázók jellemzően több időt töltenek utazással, mint a falusiak.

Az ingázás gyakorisága kapcsán a legjellemzőbb a napi utazás a munkahelyre, ami a megkérdezettek 61,6 százalékára jellemző. 9,8 százalékuk heti több alkalommal ingázik, hetente 2,1 százalék, havonta 2,9 százalék, ritkábban, mint havonta pedig 2,7 százalék utazik a munkahelyére és vissza. A nem tudja és a nem válaszol opciókat viszonylag sokan (12,6 százalék, illetve 8,3 százalék) választották, de így is megbízható képet kaphattunk a helyzetről.

korosztály	más településen dolgozók aránya
18-29	37%
30-39	31%
40-49	10%
50-59	6%
60-	12%

1. táblázat: a más településen dolgozók aránya korosztályonként

Ausztriába ingázók a körmendi körzetben

Ahogy már említettük, sajnos kimondottan az ausztriai munkavállalás kapcsán csak nagyon kevés embert ért el a kutatást végző szervezet, a mintában szereplők csupán 5 százaléka válaszolt ezekre a kérdésekre. Azt hozzá kell tenni, hogy a választókerület nagyságát és a települések számát figyelembe véve ez az arány azért közelíthet a valósághoz, hiszen a 127 település közül sok messzebb található az osztrák-magyar határtól, az úgynevezett ingázó települések elsősorban a szentgotthárdi és a körmendi járásban vannak.

Az Ausztriában munkát vállalók aránya a legfiatalabb korosztályban a legmagasabb és leginkább az érettségivel rendelkezők körében jellemző az osztrák munkahely. A kisvárosokból többen ingáznak, mint a falvakból – ezt az arányt elsősorban az osztrák-magyar határ mentén fekvő Szentgotthárdról válaszolók emelik meg jelentősen.

A határátkeléssel kapcsolatban a válaszadók 63,9 százalékának nem okozott problémát az átkelés, míg 36,1 százalék tapasztalt fennakadásokat a COVID-19 vírus elterjedése következtében hozott intézkedések hatására bevezetett ellenőrzések miatt, amit az igazolások beszerzésének, a regisztrációhoz kötött beléptetésnek tulajdonítottak.

A „Miért dolgozik Ausztriában?” kérdésre ugyanannyian – 37,5 százalékyian – adták a Magyarországon nem talált a képzettségének megfelelő

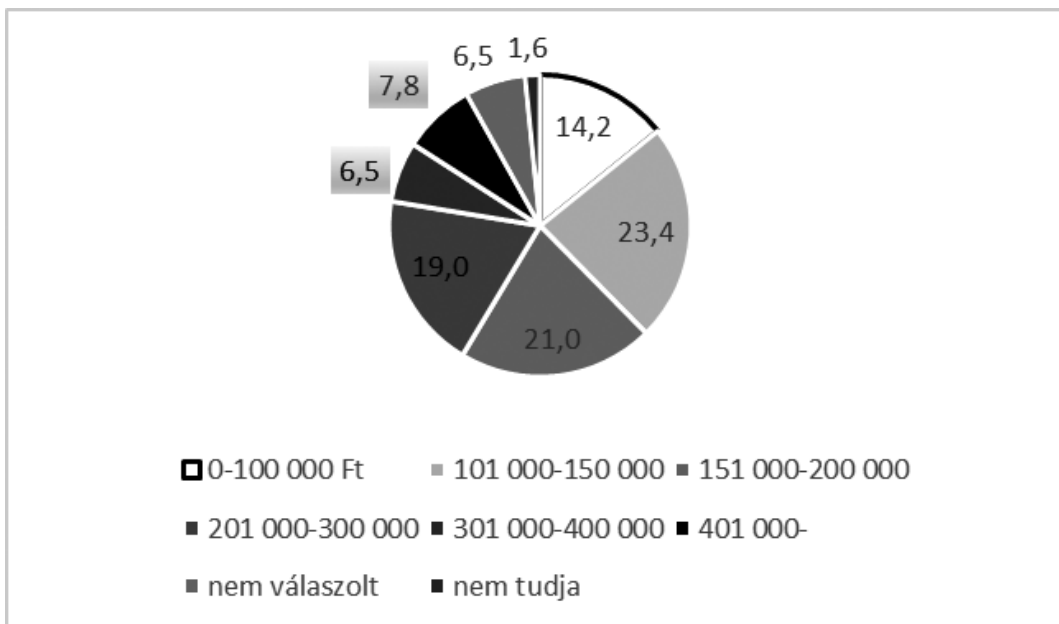
munkát és a Magyarországon nem talált az anyagi igényeinek megfelelő munkát választ.

Az általuk végzett munka megtalálása, elnyerése kapcsán a válaszadók 37,5 százaléka arról számolt be, hogy rokon vagy ismerős segítségével jutott ausztriai munkához. 25 százalékuk külföldi munkakapcsolatok révén, 37,5 százalék pedig egyéb módon szerzett állást.

A munka típusa esetében egy hármas csoportosítást alkotott a felmérést végző intézet, amely szerint a megkérdezettek 25 százaléka ugyanazt a munkát végzi, mint korábban Magyarországon, 37,5 százalékuk a szakképzettségének megfelelő munkakörben tevékenykedik, 37,5 százalékuk pedig nem a szakképzettségének megfelelő munkát vállal Ausztriában.

A „Milyen előnyök miatt dolgozik Ausztriában?” kérdésre két választ lehetett adni. Ezek közül az egyik a válaszadók 62,5 százaléka esetében a magasabb fizetés volt, vagyis ez a leginkább meghatározó tényező. 37,5 százalék említette a nyelvtanulást, 25 százalék a rugalmasabb munkakörülményeket, 12,5 százalék pedig a kedvezőbb szakmai előrelépési lehetőségeket.

Egy a területet jól ismerő, nyugati szomszédunkban élő szakember elmondása szerint az Alföldről és Budapest környékéről érkezők közül sokan azt választják, hogy Ausztriában is élnek, míg a tősgyökeres Vas megyeiek esetében ez kevésbé jellemző, ők inkább az ingázás lehetőségét használják ki.

4. ábra: háztartási jövedelmi csoportok százalékos megoszlása a Závecz kutatása alapján

Nagyon sok diplomás is Ausztriába ingázik, ők a legtöbb esetben nem a végzettségüknek megfelelő munkát végeznek, hanem jellemzően házimunkát látnak el, takarítanak. A pincérek, szakácsok, autószerelők és -fényezők körében azonban jelentős a szakemberhiány az osztrákoknál, így ezekben a szakmákban rengeteg magyar dolgozik kint.

A határmenti településekre, így az aprófalvakra is elsősorban azért költöztek akár távolabbról is betelepülők – sok esetben fiatalok –, mert ezek az ingázás lehetősége mellett megfelelő életkörülményeket tudnak biztosítani a családalapításhoz és a gyermekneveléshez is.

A jövedelemmel – a háztartás összes jövedelmével – kapcsolatos kérdéseket a minta egészére tették fel, kimondottan az ingázókra vonatkozóan nincs külön adatunk. A jövedelmi rétegződés vizsgálatakor láthatjuk, hogy a legtöbben 101.000 és 150.000 forint közötti havi értékről nyilatkoztak (a válaszadók 23,4 százaléka). 151.000–200.000 forint a háztartási jövedelme a lakosság 21 százalékanak, míg 19 százaléknál háztartásra jellemző 201.000 és 300.000 forint közötti összjövedelem. 100.000 forintnál kevesebb háztartási jövedelemről a megkérdezettek 14,2 százaléka nyilatkozott. 301.000 és 400.000 forint közötti értéket 6,5 százalék, míg 400 000 forint feletti adatot 7,8 százalék említett. Pozitívum, hogy erre a kérdésre csak a megkérdezettek 6,5 százaléka nem adott választ, 1,6 százalék pedig nem tudta. Egy következő, az ingázók tekintetében kiterjedtebb, személyes adatfelvételen alapuló kutatás segítségével érdemes lehet megvizsgálni, hogy miként alakul az Ausztriában munkát vállalók hányada az egyes háztartási jövedelmi csoportokon belül.

Összegzés

Tanulmányunkban a Závecz Research Intézet 800 fős, reprezentatív felmérése alapján bemutattuk a körmendi parlamenti egyéni választókerület sajátosságait. A választókerület adottságainak ismertetése után képet adtunk annak demográfiai jellemzőiről (különös tekintettel az iskolai végzettségre), a válaszadók jelzései alapján meglévő fő problémáiról, valamint a munkavállalás sajátosságairól, a más településen dolgozók – korosztályonként és településtípusonként eltérő – arányáról, az ausztriai munkavállalás, ingázás hátteréről, illetve – önbevallásos alapon – a háztartások jövedelmi helyzetéről.

A telefonos kutatás során szerzett adatok

segítségével átfogó képet kaphattunk a vizsgált térségről, az itteni falvakban élőről, különös tekintettel az 500 fő alatti kistelepülésekre, amelyek száma és népessége meghatározó ebben az aprófalvas településszerkezetű térségben. Igyekeztünk feltárni, hogy milyen jellemzői, sajátosságai vannak a választókerületnek, amelyek a kistelepülések magas számával indokolhatók. Bemutattuk azt is, hogy milyen különbségek vannak a városok és a falvak között, valamint milyen lehetőségei vannak a kistelepüléseknek, amelyek közül például az osztrák-magyar határ közelében lévőkben sokan előszeretettel telepednek le, alapítanak családot. A rendelkezésünkre álló adatok és az elvégzett rendszerezésük jó alapot szolgáltatnak arra, hogy személyes kérdőívezéssel vagy más módszerekkel további vizsgálódásokat végezhessünk a körzetben.

Felhasznált irodalom

- 2011-es népszámlálási adatok – KSH.hu. http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/18/18_4_1_1_1.xls (letöltés: 2021. május 25.)
- Bajmócy Péter – Balogh András 2002 Aprófalvas településállományunk differenciálódási folyamatai. *Földrajzi Értesítő*, 3–4:385–405.
- Beluszky Pál – Sikos T. Tamás 2007 *Változó falvaink*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ
- Enyedi György 1980 *Falvaink sorsa*. Budapest, Magvető Kiadó.
- G. Fekete Éva 2013 Aprófalvak fejlesztői „szemüveggel” és a pályázati lehetőségek tükrében 2002 és 2006 között. In Kovács Katalin – Váradi Monika Mária szerk. *Hátrányban vidéken*. Argumentum Kiadó, 296–314.
- Kiss János Péter 2008 Aprófalvasodás és aprófalvaink sorsa – történelmi metszetben. In Váradi Monika Mária szerk. *Kistelepülések lépéskényszerben*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 29–68.
- Koós Bálint – Virág Tünde 2010 Fel is út, le is út: községeink sorsa a rendszerváltás után. In Barta Gyöngyi et al. szerk. *A területi kutatások csomópontjai*. Pécs, MTA Regionális kutatások Központja, 32–54.
- Kovács Katalin 2013 Területi, társadalmi hátrányok és beavatkozási politikák. In Kovács Katalin – Váradi Monika Mária szerk. *Hátrányban vidéken*. Budapest, Argumentum Kiadó, 25–54.

Kovács Katalin 2016 Társadalomstatisztikai helyzetkép az aprófalvas térségekről, 1990–2011. In Sikos T. Tamás – Tiner Tibor szerk. *Tájak, régiók, települések térben és időben*. Dialógus Campus Kiadó, Budapest.

Magyarország Helységnévtára – KSH.hu (letöltés: 2021. május 25.)

Závecz Research Intézet reprezentatív, telefonos kutatása a körmendi országgyűlési egyéni választókerületben 2021. március 16-a és 24-e között.